

על תבונה ורגישות רוחנית

בפרשתנו מתוארת חלוקת העבודה בין משפחות הלוויים גרשון קהת ומררי. חלוקת התפקידים אינה שרירותית והיא מציינת את מידת הקירבה של כל אחת מן המשפחות אל הקודש. בהמשילו את כלי המשכן לחלקים שונים בגוף האדם, מן הפריפריה אל המרכז והלב מתאר זאת הכוזרי כך:

... ולנכבדת שבכתות הלויים... והם בני קהת לשאת האברים הפנימיים, כמו הארון והשלחן והמנורה

והמזבחות וכלי הקדש אשר ישרתו בהם, ...

ולמי שתחתם מהלויים והם בני גרשון, נשיאת האברים הרכים החיצוניים, והם יריעות המשכן ואהל מועד מכסהו ומכסה התחש,

ולמי שתחתם והם בני מררי לשאת האברים הקשים קרסיו קרשיו בריחיו עמודיו ואדניו (כוזרי מאמר ב, כו).

מכל בני לוי, בני קהת משרתים בעבודה העדינה ביותר של נשיאת כלי הקודש עצמם. לעומתם, המשפחות האחרות נושאות בנטל החלקים החיצוניים המקיפים או עוטפים את כלי המשכן עצמם. ממדרג זה נובע ההבדל הטכני בין בני קהת לבין שתי המשפחות האחרות: הכתוב מציין לקראת סוף הפרשה שאת העגלות והפריים שהביאו הנשיאים חילק משה בין משפחות בני גרשון ובני מררי. (במדבר ז, ו-ח). ואילו: "ולבני קהת לא נתן, כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו" (במדבר ז, ט). העגלות והפריים הם רכבי ההסעה המיועדים לשינוע היריעות והקרשים ושאר חלקי המשכן המרכיבים את המבנה שלו. בני קהת לא נזקקו להם, מפני שעבודתם נעשתה בידיהם. את כלי המשכן עצמם אין מניחים בעגלה אלא נושאים אותם על הכתפיים.

לימים, בימי דוד, עוזא ואחיו יניחו את ארון האלוקים בעגלה ולא ישאו אותו על כתפיהם: "וַיִּקֶם וַיִּלְךָ דָּוִד וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ מִבְּעָלֵי יְהוָה לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־נִקְרָא שֵׁם שָׁם ה' צִבְאוֹת יֹשֵׁב הַכְּרִבִּים עָלָיו: וַיִּרְכְּבוּ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֱלִיעֶזֶר בֶּן־נֹדֵב וַיִּשָּׂאֵהוּ מִבֵּית אֲבִינֹדֵב אֲשֶׁר בְּגִבְעָה וְעֶזְרָא וְאַחִיו בְּנֵי אֲבִינֹדֵב נְהַגִּים אֶת־הָעֶגְלָה בְּדָשָׁה" (שמואל ב, ו, ב-ג). שמחת העליה עם ארון ה' לעיר דוד נמהלת בעצב ואף בחרון וכעס של דוד על מותו של עוזא (שם, פס' ז). מותו מוסבר בגמרא על רקע המעשה של נשיאת הארון בעגלה.

אמר לו הקדוש ברוך הוא (=לדוד): ... אתה קורא אותן זמירות?

הריני מכשילך בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו,

דכתיב: ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקודש וגו',

ואיהו אתייה בעגלתא (והוא הביא בעגלה). (סוטה, לה, א)

על פי סוגיה זו, ההוראה לשאת את הארון על הכתפיים אמנם נלמדת מבני קהת, אך למעשה מדובר בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעים אותו. ואכן עיון במקרא זה מגלה כי אין הוראה מפורשת וחיוב מעשי של נשיאה בכתף. החיוב הזה נלמד באגב אורחא, כך משה הבין מדעתו ואולי אף בני קהת עצמם ידעו את הדבר מליבם. למעשה, מדובר בתובנה אנושית בסיסית ופשוטה. החחזקה הצמודה היא ביטוי לקירבה גדולה ולענווה בפני הקודש. היא ביטוי של יחס של יראת כבוד לכלים. מי שלא חש את ההבדל בין החיבוק בידיים לבין ההנחה בעגלה לוקה בחוסר רגישות שקשה לתקנה. כי הכשל כרוך באי הבנה יסודי. האינטואיציה מלמדת שיש חפצים שאין מניחים אותם בעגלה, צריך להגן עליהם, להחזיקם קרוב לגוף, לשאת אותם ברגישות הראויה תוך בלימת זעזועי הדרך האפשריים. אחת השיטות בסוגיה מסבירה את מותו של עוזא בדרך אחרת, קיצונית ואף נועזת: "שעשה צרכיו בפניו (של הארון)". דרשה הזו אינה מתארת בהכרח את המציאות הריאלית, אלא היא ניסיון לתת ביטוי ספרותי-חריף וקיצוני לזלזולו של עוזא בארון ה'. הדימוי החריף מבאר את מידת החספוס הרוחני של

עוזה בצבעים עזים יותר. לדורות, ישנן דעות שדרך מכובדת זו של נשיאה בכתף נכונה לגבי נשיאת ספר תורה והעברתו ממקום למקום. כמו שמעיר בעל ספר החינוך:

לפי שכל עיקר כבודן של ישראל הוא התורה שבה נבדלו משאר העמים ונעשו חלק ה', על כן ראוי וכשר לשאת אותה בכתפי האנשים הנכבדים והמקודשים שבנו, ואין צורך להאריך במובן לתינוקות של בית רבן. (מצווה שעט)

בעל ספר החינוך אינו שב ישירות למצוות נשיאת הארון, אף שזה עניינה של המצווה שבה מובאת פיסקה זו. הוא לא תומך את החובה לשאת ספר תורה בחיק האדם במקור הלכתי, אלא בסברה. בכך שהדבר יסודו בהבנה אנושית פשוטה: "מובן לתינוקות של בית רבן". העקרון המעשי הנלמד מן הארון הוא שחפצי קדושה מחייבים טיפול זהיר ורגיש. את אופי הטיפול המדויק לא ניתן לגזור משום ספר הלכה, האדם נדרש לקנות את המידה הנדרשת לכך בנפש ולפעול על פיה. על האדם לפתח רגישות רוחנית שבעזרתה ידע להעביר חייך ברור בין פרגמטיזם לבין עדינות ויראת כבוד, ולהכליל שיקולים שונים בהכרעותיו. כשם שהנושא את כלי המקדש או ספרי תורה אינו יכול לראות במשימה משימה של הובלת והעברת מטענים. כך, המתעסק במתים ראוי שיבחין בין משימת המדידה הנלווית לקבורה, לבין העובדה שמוטל לפניו צלם אלוקים שיש לנהוג בו כבוד. את המת גם אין נושאים אלא בידים ולא באמצעי תובלה אחרים. מי שכורך ספרי קודש ראוי שידע שלא רק מטלת הדבקה ותפירה לפניו, אלא כיבוד וכיסוי דברי תורה החצובים בצור. ומענייני דיומא:

הדא הוא דכתיב: "ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים"
והיה משה מעורר לישראל ומוציאן לאפנתי (לטקס) של מלך מלכי המלכים הקב"ה
הדא הוא דכתיב (שמות י"ט): ויוצא משה את העם לקראת האלהים...
אמר ר' יצחק זה הוא שמקנתרן על ידי ישעיהו,, שנאמר (ישעיה נ'):
"מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה הקצר קצרה ידי מפרות?" (שיר השירים רבה, א)

המדרש מבקר את עם ישראל שהלך לישון בליל מתן תורה, כאשר ניתן היה לצפות ממנו להיות ער ודרוך ליום הגדול. הבחירה במנוחה לקראת המעמד המרגש אמנם יכולה להיות בחירה הגונה ונכונה במובן הפרקטי, אולם היא חושפת חוסר הבנה של גודל עוצם המעמד הצפוי, וחספוס רוחני שאינו במקומו ייתכן ותיקון ליל שבועות הנהוג עד ימינו הוא התיקון ההלכתי לפגם ההיסטורי הוא (מגן אברהם, או"ח, תצד), אך בתיקון שבועות עצמו טמונה קריאה ואפשרות לתיקון רוחני גבוה, הרבה יותר.